

Lausuntopyyntö VN/13449/2026

Asiakasmaksulain ja -asetuksen muutokset

Lausuntopyyntö

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain ja kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain 12 a §:n muuttamisesta sekä luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen muuttamisesta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettua lakia ja kuolemansyyn selvittämisestä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi. Asiakasmaksulaissa säädettäisiin eräistä uusista terveydenhuollon asiakasmaksuista. Uusia asiakasmaksuja olisivat erityistutkimusmaksu ja leikkaus- ja toimenpidemaksu. Päiväkirurgian maksusta säädettäisiin jatkossa lain tasolla osana leikkaus- ja toimenpidemaksua, ja uusi maksu olisi 10 prosenttia korkeampi kuin nykyinen päiväkirurgian maksu. Lisäksi säädettäisiin kuolinpesältä perittävistä maksuista vainajan lääketieteellisestä kuolemansyyn selvittämisestä ja vainajan säilyttämisestä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettua asetusta ehdotetaan muutettavaksi. Asetuksella säädettäisiin uusien erityistutkimusmaksun, leikkaus- ja toimenpidemaksun, lääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen maksun ja vainajan säilyttämisestä perittävän maksun enimmäismääristä ja indeksitarkistuksista. Lisäksi asetuksella korotettaisiin terveyskeskusmaksuja 20 prosentilla ja poliklinikkamaksua ja hammashoidon maksuja 10 prosentilla.

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2027 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Ehdotetut laki- ja asetuserämuutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2027. Muutosten täytäntöönpanemisen vaatiman ajan vuoksi ehdotetut muutokset huomioitaisiin hyvinvointialueiden valtion rahoitusta vähentävästi 1.3.2027 alkaen

Keski-Suomen hyvinvointialueen lausunto

Keski-Suomen hyvinvointialue pitää perusteltuna sitä, että asiakasmaksulaissa huomioidaan jatkossa myös kuolemansyyn selvittämiseen ja vainajien säilyttämiseen liittyvät maksut, koska näistä palveluista syntyy hyvinvointialueille kustannuksia. Hyvinvointialueiden kesken on tällä hetkellä erilaisia käytäntöjä maksun suhteen, koska maksusta ei ole erikseen säädetty. Esitetty muutos on perusteltu myös siitä

näkökulmasta, että alueiden käytännöt ja maksujen määräytyminen eri alueilla toteutuu jatkossa yhtenäisin perustein.

Asiakasmaksuasetusluonnoksen mukaiset asiakasmaksujen korotukset perusterveydenhuollossa ja erikoissairaanhoidossa ovat merkittävät, etenkin huomioiden, että vastaavia maksuja on korotettu jo huomattavasti vuoden 2025 alussa (perusterveydenhuollon maksujen korotus 22,5 prosentilla ja erikoissairaanhoidon maksujen korotus 45 prosentilla). Keski-Suomen hyvinvointialue esittää korotusten suuruus huomioon ottaen huolensa asiakkaiden hakeutumisesta jatkossa terveydenhuollon palveluiden käyttäjäksi. Asiakasmaksujen mittavilla korotuksilla saattaa olla vaikutuksia siihen, että asiakkaat eivät hakeudu riittävän ajoissa terveydenhuollon palveluiden piiriin ja tämän takia sairaudet pitkittyvät ja niiden hoito muodostuu myöhemmässä vaiheessa kustannuksiltaan kalliimmaksi. Ehdotetut muutokset myös lisäävät epätasa-arvoa sosiaali- ja terveyspalveluihin pääsyn osalta. Terveydenhuollon palveluiden tarve on yleisesti suurempi työvoiman ulkopuolella olevilla kuin työssäkäyvillä. Edelleen pienituloiset käyttävät laajemmin julkisia terveydenhuollon palveluita kuin suurituloiset. Näin ollen asiakasmaksujen korotusten kielteiset vaikutukset hoitoon pääsystä painottuisivat enemmän työvoiman ulkopuolella oleviin henkilöihin ja pienituloisiin kotitalouksiin.

Asiakasmaksujen korottaminen tulee kasvattamaan hyvinvointialueiden kustannuksia myös esim. toimeentulon kustannusten ja luottotappioiden lisääntymien kautta.

Tämä tulisi huomioida myös arvioitaessa hyvinvointialueiden valtion rahoituksesta maksujen muutosten perusteella leikattavaa rahoitusosuutta. Mikäli vaikutukset hyvinvointialueiden tulokertymään arvioidaan todellista maksukertymän kasvua suuremmaksi, heikentävät esitetyt muutokset hyvinvointialueiden rahoitusasemaa.

Eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys (HE 66/2026 vp), jossa esitetään, että asiakasmaksut sidottaisiin hyvinvointialueindeksiin ja indeksitarkistuksista tulisi jokavuotisia. Keski-Suomen hyvinvointialue näkemyksen mukaan myös maksukattoon tulisi tehdä jatkossa indeksitarkistus samassa aikataulussa muiden maksukorotusten kanssa. Mikäli maksukattorajaa ei nostettaisi, leikkaisi maksukatto huomattavasti isomman osan korotusten vaikutuksesta hyvinvointialueiden tulokertymään.